

підписали відповідний Меморандум. Таке партнерство сприятиме пошуку можливостей для громад та розвитку цифрових спільнот на місцях, оскільки без цифрових лідерів у громадах неможлива системна цифрова трансформація регіонів. Серед основних напрямів такої співпраці визначені такі:

- спільна участь у заходах щодо популяризації та просування інструментів цифровізації та цифрової трансформації серед територіальних громад;

- експертно-консультаційна підтримка ініціатив у сфері регіональної цифровізації та цифрової трансформації територіальних громад;

- освітня та просвітницька діяльність серед територіальних громад із питань регіональної цифровізації та цифрової трансформації територіальних громад.

Отже, така співпраця сприятиме пошуку можливостей для громад та розвитку цифрових спільнот на місцях, оскільки без цифрових лідерів у громадах неможлива системна цифрова трансформація регіонів. Також необхідно активізувати роботу щодо прийняття Регіональних програм інформатизації, спрямованих на підвищення рівня життя населення та соціально-економічного зростання регіонів України.

Література

1. Офіційний сайт Головного управління статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.05.2022).

2. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету міністрів України від 15.05.2013 № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.05.2022).

3. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти/ за ред. Піщулиної. Центр Разумкова. Київ: Видавництво «Заповіт». 2020. 274 с.

УДК 332.021.006:332.146.02:330.341.1

Ірина Попадинець

*к.е.н., доцент кафедри управління та бізнес-адміністрування,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
iryna.popadynets@pnu.edu.ua*

SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

SMART-SPECIALIZATION OF IVANO-FRANKIVSK REGION

Анотація. Розглянуто процес імплементації засад смарт-спеціалізації у Івано-Франківській області на основі ключових критеріїв моніторингу ефектів смарт-спеціалізації.

Abstract. The process of implementation of the principles of smart specialization in Ivano-Frankivsk region on the basis of key criteria for monitoring the effects of smart specialization is considered.

Україна взяла курс на побудову європейської моделі стратегічного планування регіонального розвитку. В цьому сенсі нове бачення регіонального розвитку в Україні на період до 2027 року базується на створенні достатніх умов для комфортного проживання, самореалізації та розвитку громадян, підвищення якості їх життя у кожному регіоні. При цьому метою такої політики визначено - розвиток та єдність, орієнтовані на людину, гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні, забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу територій та їх спеціалізації для досягнення сталого розвитку країни, що створює умови для підвищення рівня добробуту та доходів громадян під час досягнення згуртованості в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному та просторовому вимірах [1,3,7].

Результати досліджень ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України" засвідчують, що станом на травень 2020 року в Україні затверджено 18 стратегій розвитку регіонів, з яких 14 областей орієнтувались на "традиційну спеціалізацію" при визначенні спеціалізації розвитку регіону. Не виявлено ознак смарт-спеціалізації у змісті стратегій розвитку Вінницької, Донецької та Чернівецької областей.

Доводиться констатувати, що станом на 10 травня 2020 року в переліку "Пріоритети досліджень та дослідження, закодовані в інструменті "Eye@RIS3" значилось п'ять національних позицій України, а серед європейських регіонів, зареєстрованих на Європейській платформі смарт-спеціалізації (Платформі S3) числилось лише 6 українських регіонів, зокрема Черкаси, Чернігів, Івано-Франківськ, Харків, Хмельницький, Закарпаття [2].

Відповідно до класифікації, за типом економіки регіони України можна розподілити таким чином:

1-й тип (індустріальний) – Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Львівська, Полтавська, Рівненська, Харківська області;

2-й тип (аграрний) – Вінницька, Житомирська, Кіровоградська, Луганська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька і Чернігівська області;

3-й тип (комерційний) – Волинська область;

4-й тип (змінний) – Миколаївська і Черкаська області;

5-й тип (диверсифікаційний) – Закарпатська і Одеська області.

Щодо надходжень до Державного бюджету України станом на 01.01.2021 р. у розрізі регіонів Івано-Франківська область демонструє від'ємний фінансовий -89,0 млрд. грн.

Доречно зазначити, що в п'яти регіонах (Донецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Миколаївській та Полтавській областях) не виявлено проєктів, які б були чітко зорієнтовані на реалізацію визначених у відповідних регіональних стратегіях напрямках смарт-спеціалізації. Однак, попри це, практично у всіх регіонах України розроблено чимало проєктів, скерованих на підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки, які базуються на поєднанні науки та важливих для відповідного регіону видів економічної

діяльності. Наприклад, в Івано-Франківській області 28 проєктів в межах стратегічної цілі «Конкурентоспроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації» спрямовані на розвиток туристично-рекреаційної сфери. Однак, незважаючи на те, що окремі з них містять ознаки смартспеціалізації, туризм та рекреація не визначені в стратегії регіонального розвитку як напрями смарт-спеціалізації регіону [4,6].

Щодо реалізації продукції за рівнем технологічності виробництва, то варто зазначити, що суттєве нарощення обсягів продукції середньотехнологічних виробництв у Івано-Франківській області, а саме майже в два рази відбулося за рахунок значного нарощення виробництва хімічної продукції. Так, якщо у 2014 році частка виготовленої хімічної продукції становила 10,9% то у 2019 році зросла до 39,5% загального обсягу виготовленої продукції переробної промисловості. Окрім того, в області спостерігалось і нарощення обсягів виробництва електричного устаткування, а саме з 3,4% до 4,3% та автотранспортних засобів – з 1,5% до 4,4%

Найвищі показники зростання частки продукції високотехнологічних виробництв у загальних її обсягах здебільшого за рахунок фармацевтичного виробництва зафіксовано у Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Сумській областях та м. Києві. Міжрегіональні відмінності у рівні розвитку високотехнологічних виробництв зумовлені дисбалансами концентрації наукового потенціалу у регіонах і галузях, рівнем забезпеченості кваліфікованими кадрами, інноваційною активністю підприємств та традиційною промисловою спеціалізацією регіонів.

Так, високе позиціонування Івано-Франківської області за питомою вагою цієї продукції та динамікою обсягів її нарощення пов'язана із зростанням частки виробництва хімічної продукції впродовж 2014-2019 років у 4,3 рази, продукції виробництва гумової і пластмасової продукції та 4,1 в.п., виробництва автотранспортних засобів у 3,6 рази та виробництва електричного устаткування на 0,8 в.п.

Щодо інноваційної інфраструктури, то у більшості агенцій регіонального розвитку не задовільним було матеріально-технічне забезпечення діяльності, а в чотирьох Агенціях (Волинської, Дніпропетровської, Івано-Франківської та Одеської обл.) воно взагалі було відсутнім.

Протягом 2017-2019 рр. витрати на виконання НДР загалом по Україні зросли на 29%. У Донецькій, Запорізькій, Чернівецькій, Тернопільській, Івано-Франківській та Київській областях загальний обсяг витрат зріс у 1,5-2,5 рази.

Науковий потенціал регіонів та структура їх економіки впливають на формування структури джерел фінансування науково-дослідних робіт. Зокрема, у Івано-Франківській області він становить - 70,73%, що є нижчим, ніж у Волинській (99,9%), Хмельницькій (85,25%), Полтавській (81,26%), Рівненській (72,65%), але вищим, ніж Львівській (68,52%) областях понад дві третини витрат на здійснення науководослідних робіт фінансується за рахунок коштів бюджету. Водночас у Чернівецькій (37,09%), Харківській (34,4%), Сумській (31,59%), Одеській (29,51%), Запорізькій (24,05%) областях та м. Києві (24,61%) понад чверть витрат припадає саме на підприємницький сектор [5].

Розглядаючи індекси концентрації виробництва високо- та вище середньої технологічної продукції, індекси концентрації знаннєвомістких послуг у третинному секторі економіки та індекси концентрації інноваційності реалізованої продукції у розрізі регіонів України Івано-Франківська область характеризується найнижчими значеннями зазначених показників.

Для Івано-Франківської області за період 2005-2019 рр. характерною стала низхідна динаміка відносно показника чисельності впроваджених нових технологічних процесів на підприємствах промисловості, що відображає тренд до подальшого послаблення потенціалу інтелектуально-інноваційного чинника соціально-економічного розвитку території країни.

Розглянемо перелік важливих ініціатив та інституційно-організаційних заходів у сфері науки, інновацій та цифрового розвитку у регіонах України: створення проектно-освітнього центру розвитку інновацій та інвестицій в регіоні; створення інформаційно-навчального бізнес-інкубатору “KOLBIC” з метою підтримки та сприяння розвитку підприємницького потенціалу та інноваційної діяльності м. Коломия; створення Івано-Франківського Акселератора креативних жіночих стартапів.

Література

1. Бжуска Я., Пика Я. (2012). Розумна спеціалізація регіону. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. № 749. С. 362.
2. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред.В.М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с. (С.193).
3. Попадинець І. Р. Соціометричні дослідження взаємодії стейкхолдерів нафтогазових підприємств. *Економічний простір*, № 142, 2019. С. 206–216.
4. Попадинець І. Р. Формування механізму управління мотивацією праці менеджерів на нафтогазових підприємствах : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Івано-Франківськ, 2016. 21 с.
5. Попадинець І.Р. Діагностування стейкхолдерів нафтогазових підприємств. *Економічний простір: Збірник наукових праць*, №135., 2018. С. 181-191
6. Попадинець І.Р. Обґрунтування рішень щодо удосконалення управління підприємств на основі впровадження інтегрованої системи менеджменту. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (серія «Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості» (1(21), 2020. С. 69-77.*
7. Устенко, А.О., Попадинець, І.Р. Дослідження мотивації управлінської праці на нафтогазових підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 4. Т. 2 (216). С. 159 - 161.
8. Територіальний розвиток і регіональна політика. *Стратегування регіонального розвитку на засадах смарт-спеціалізації: наукова доповідь / наук. ред. д.е.н., проф. Сторонянська І.З. Львів, ІРД НАНУ. 2020. 141 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).* С. 38-39